

Haggadah Night 5781

The Meaning of "Pesach"

Rabbi Sammy Bergman- sbergman@torontotorah.com

1. Pesach Haggadah Sefaria Edition

פסח שֶהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הִנֵּה קִיָּם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁפֶסַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִמְרַתֶּם זִבַּח פֶּסַח הוּא לֵה', אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת־מִצְרַיִם, וְאֶת־בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

The Pesach [passover] sacrifice that our ancestors were accustomed to eating when the Temple existed, for the sake of what [was it]? For the sake [to commemorate] that the Holy One, blessed be He, passed over the homes of our ancestors in Egypt, as it is stated (Exodus 12:27); "And you shall say: 'It is the passover sacrifice to the Lord, for that He passed over the homes of the Children of Israel in Egypt, when He smote the Egyptians, and our homes he saved.' And the people bowed the head and bowed."

What does Pesach mean?

2. Shemot 12:13 (ALHATORAH translation)

וְהִנֵּה הַדָּם לָכֶם לָאֵת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי אֶת־הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא־יְהִיֶּה בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחֵית בְּהַפְתִּי בְּאַרְצְ מִצְרַיִם:

The blood shall be to you for a token on the houses where you are: and when I see the blood, I will pass over you, and there shall no plague be on you to destroy you, when I strike the land of Egypt.

3. Mekhilta of Rabbi Yishmael on Shemot ibid. (tr. Rabbi Shraga Silverstein)

וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם – רַבִּי יֵאֵשִׁיָּה אוֹמֵר: "אֵל תִּקְרִי "וּפִסַּחְתִּי", אֲלֵא 'וּפִסַּחְתִּי', שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַלֵּג עַל בְּתֵי בְנֵי מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "קוֹל דְּוָדִי הִנֵּה זֶה בָּא, מְדַלֵּג עַל הַהָרִים" (שִׁיר הַשִּׁירִים ב':ח'), וְאוֹמֵר: "דוֹמָה דוֹדִי לְצָבִי, אוֹ לְעַפְרַי הָאֵילִים, הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתִלְנוּ, מִשְׁגִּיחַ מִן הַחַלְנוֹת, מִצִּיץ מִן הַקְּרָפִים" (שִׁיר הַשִּׁירִים ב':ט').

רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר: וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם – עֲלֵיכֶם אֲנִי חַס, וְאֲנִי אֲנִי חַס עַל הַמִּצְרַיִם. הֲרֵי שֶׁהִנֵּה מִצְרֵי בְתוּךְ בֵּיתוֹ שֶׁל־יִשְׂרָאֵל, שׁוֹמֵעַ אֲנִי, יִנְצֵל בְּגִינוֹ. תִּלְמַד לִוְמֵר "וּפִסַּחְתִּי עֲלֵיכֶם" עֲלֵיכֶם אֲנִי חַס, וְלֹא עַל הַמִּצְרַיִם.

And fasachti over you": R. Yoshiyah said: Read it not "ufasachti," but "ufasati," the Holy One Blessed be He 'skipping over' the houses of the children of Israel in Egypt, as it is written (Song of Songs 2:8) "The voice of my Beloved, behold, it comes, skipping over the mountains," and (9) "Behold, He stands behind the wall, etc."

R. Yonathan says: "and I will skip over you." I will be compassionate to you, but not to the Egyptians. I might think that an Egyptian in a Jewish house would be rescued. It is, therefore, written "and I will skip over you" — over you, but not over the Egyptians.

4. Rashi on Shemot ibid. (tr. M.Rosenbaum and A.M Silbermann)

וּפִסַּחְתִּי – וְחַמְלַתִּי, וְדוּמָה לוֹ: פֶּסוּחַ וְהַמְלִיט (יִשְׁעִיהוּ ל"א:ה').

וְאֲנִי אוֹמֵר: כֹּל פְּסִיחָה, לְשׁוֹן דִּילּוּג וּקְפִיצָה, וּפִסַּחְתִּי – מְדַלֵּג הִיא מִבְּתֵי יִשְׂרָאֵל לְבְּתֵי מִצְרַיִם שֶׁהִיוּ שְׂרוּיִין זֶה בְּתוֹךְ זֶה, וְכֵן: פּוֹסְחִים עַל שְׂתֵי הַסְּעִיפִים (מְלָכִים א י"ח:כ"א) – מְדַלְגִים, וְכֵן: פֶּסַחִים (שְׂמוּאֵל ב ה':ו') – הוֹלְכִים בְּקוֹפְצִים, וְכֵן: פֶּסוּחַ וְהַמְלִיט (יִשְׁעִיהוּ ל"א:ה') – מְדַלְגוֹ וּמְמַלִּיטוֹ מִבֵּין הַמוֹמְתִים.

וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף – אֲבָל הוּא הוּא בְּמִצְרַיִם. הֲרֵי שֶׁהִיא מִצְרֵי בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יִכּוֹל יִמְלֹט? תִּלְמוּד לִוְמֵר: וְלֹא יִהְיֶה בְכֶם נֶגֶף, אֲבָל הוּוּה הוּא בְּמִצְרֵי שְׂבַבְתִּיכֶם. הֲרֵי שֶׁהִיא יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל מִצְרֵי, שׁוֹמֵעַ אֲנִי יִלְקָה בְּגִינוֹ, תִּלְמוּד לִוְמֵר: וְלֹא יִהְיֶה בְכֶם נֶגֶף.

This signifies I WILL SPARE you; similar to this is, (Isaiah 31:5) "Sparing (פֶּסוּחַ) and delivering". (This is the explanation of Menachem ben Seruk). But I say that wherever the root פֶּסַח occurs it is an expression for leaping and springing over, so that פִּסַּחְתִּי here denotes that He sprang from the houses of the Israelites when He reached them, without having entered them, to the houses of the Egyptians — for they (the Egyptians and the Israelites) dwelt one next to the other. Of a like import is, (1 Kings 18:21) "How long will ye leap (פִּסַּחְתִּים) upon two twigs?" So, too, all lame people walk as though they were springing, and are therefore termed פֶּסַחִים. This, too, is the meaning of, (Isaiah 31:5) "He springs over him and delivers him" from amongst those who are being killed.

5. Isaiah 31:5

כְּצִפְרִים עֹפֹת כֵּן יִגֵּן ה' צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלַם גְּנוּן וְהִצִּיל פְּסַח וְהִמְלִיט:

Like the birds that fly, even so will the LORD of Hosts shield Jerusalem, shielding and saving, **protecting and rescuing**.

6. Kings I 18:21

וַיִּגַּשׁ אֵלֵיהֶם אֶל־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר עַד־מַתִּי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל־שְׁתֵּי הַסְּעָפִים אִם־ה' הַאֱלֹקִים לְכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבַּעַל לְכוּ אַחֲרָיו וְלֹא־עֲנֹה הָעָם אֹתוֹ דְבָר:
Elijah approached all the people and said, “How long will you keep hopping between two opinions? If the LORD is God, follow Him; and if Baal, follow him!” But the people answered him not a word.

“Pesach” Meaning Compassion

7. Rabbi Yaakov Mecklenburg (19th Century Germany), on Shemot 12:14

וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם – יותר נכון לפרשו לשון הגנה והצלה כתרגומו ואיחוס, ודומה לו פסוח והמליט (פערשאנען), כאמרו ואת בתינו הציל, ולא לשון דלוג וקפיצה (איבערשרייטען, איבערשפרינגען), כי מה לנו להגשים את הבורא ית"ש כ"כ ללא צורך

It's more correct to interpret as an expression of protection and saving as its Targum “and I will have pity”, similar to “protecting and rescuing”, as it says “and our houses he saved”, and not an expression of skipping and jumping, for why should we corporealize G-d unnecessarily?

8. Midrash Sekhel Tov Shemot, Chapter 12:27:

ואמרתם זבח פסח הוא לה'. ר' יוסי הגלילי אומר ראויין היו ישראל כלייה במצרים עד שגמר האחרון שבהם את פסח
Rabbi Yosi of the Galil said: Israel was worth of destruction in Egypt until the last of them finished his Pesach offering

9. Rabbi Yehuda Loew (16th century Prague), Gevurot Hashem Chapter 60

ומפני קנין המעלה הזאת שהוא דבר חדוש שלא היה בכל המכות, צוה להקריב קרבן פסח כי מאחר שלא היו ישראל אפשר להיות נצולים מן מכות בכורות כי אם על ידי שהם נחשבים של הקדוש ברוך הוא והם לחלקו, צוה להם להקריב קרבן, כי באיזה ענין הם שלו ומה הם צריכים לו כי אם להקריב לפניו לעבוד לו ובעבודה הם שלו, וכיון שבעבודה הם שלו לכך לא הגיע להם מכת בכורות כלל. ומפני כך נקרא הקרבן הזה פסח כתרגומו חיים שהוא לשון רחמנות, וביאור ענין זה שכיון שאתם חלקו של הקדוש ברוך הוא הוא מרחם וחס על אשר לו שלא יאבד, וזהו ענין פסח כאשר תבין. וזהו פירוש הכתוב וככה תאכלו אותו וגו' ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה', פירוש כי לכך יש לכם לאכול הקרבן הזה שהוא פסח לה', שיהא מרחם עליכם בקרבן זה שאתם עובדים לפניו בקרבן הזה ובזה אתם שלו וראוי לרחם על שלו.

And because of the acquisition of this virtue which is a new thing that was not in all the plagues, He commanded to offer a Passover sacrifice because since it was only possible for the Israelites to be saved from the plague of the first born **since they were considered of the Blessed One and they are His portion**, He commanded them to sacrifice, because in what matter are they his And what do they need Him for if not to sacrifice before Him to serve Him? And **through His service they are his**, and since through His service they are His for that, they did not deserve the blow of the firstborn at all. And therefore, this sacrifice is called Pesach as its translation is “Chayas” which is an expression of mercy, and the explanation of this matter is that since you are the portion of the Blessed One, He is merciful and gracious to that which is His so that he will not be lost, and this is the idea of Pesach when you understand. And this is the meaning of the scripture and “thus you will eat it... and you ate it in a hurry- a Pesach it is to Gd, meaning that for this you have to eat this sacrifice which is Pesach to Gd, so that He may have mercy on you with this sacrifice that you serve before Him with this sacrifice, and with this you are His, and it's appropriate for Him to have Mercy on His [portion]

“Pesach meaning Skipping”

10. Rashi on Shemot 12:13 (tr. M.Rosenbaum and A.M Silbermann)

פסח הוא לה' – הקרבן קרוי פסח, על שם הדילוג שהקב"ה מדלג בתי בני ישראל שבין בתי מצרים, וקופץ ממצרים למצרים, וישראל אמצעי נמלט. ואתם עשו כל עבודותיו דרך דילוג וקפיצה, זכר לשמו שקרוי פסח. וגם בלעז פשקא, לשון פסיעה

פסח הוא לה IT IS THE PASSOVER OF THE LORD – The offering is called פסח in allusion to the springing and passing over — because the Holy One, blessed be He, passed over the houses of the Israelites in between the houses of the Egyptians and sprang from Egyptian to Egyptian, whilst the Israelite who was between them escaped. The words "And ye shall eat it in haste for it is a 'springing'-offering to the Lord" imply: Ye, therefore, do every act of sacrificial service connected with it (with the Paschal lamb) in honour of Heaven (God) by way of springing and leaping over (i.e. hastily), as a reminder of its name, which is called, the "springing"-offering. In old French, (Provençal) too, Pascua (the term for the Passover festival) signifies stepping over.

11. Rabbi Gershon Henoch Leiner of Ishbitz (19th century Poland), Sod Yesharim Chapter 29

כי בצאתם ממצרים לא הי' עדיין מכירים מה הם אצל בוראם ורק השי"ת האיר להם אז למעלה מתפיסתם באורה דילוג וע"ז כתיב הוציאך ה' אלקיך ממצרים לילה שלמעלה מהתפיסה נקרא לילה ונגד זה האורה דילוג מקריבים ישראל קרבן פסח כמו שכתוב ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח וגו' להורות על מה שכתוב (שיר השירים א) משכני אחריך נרוצה שישראל נמשכים ג"כ אחר רצונו ית' ג"כ באורה דילוג ולכן אכילתו הוא בחפזון.

For when they left Egypt, they didn't recognize what they were to G-d, and Hashem showed them what was above their comprehension, in way of skipping, and about this it writes: (Devarim 16:1) "Hashem your G-d brought you out of Egypt at night", for above comprehension is called "night", and corresponding to this way of skipping, Israel brings the Korban Pesach as it writes: (Shemot 12:27): "You shall say it is a Pesach sacrifice to Hashem, to demonstrate what is written: (Shir HaShirim I) "Pull me after you and we will run" that Israel is also pulled after His will in a way of skipping, and therefore we eat it speedily.

12. Rabbi Levi Yitchzak of Berdichev (18th century Ukraine), Kedushat Levi on Parshat Bo (tr. Eliyahu Munk)

ואמרתם זבח פסח הוא לה' (שמות יב, כז). והנה יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכונה בתורה בשם חג המצות אנו קורין אותו פסח, והיכן רמז זה בתורה לקרוא יום טוב זה בשם פסח, והלא בכל התורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות. והנה כתיב (שיר השירים ו, ג) אני לדודי ודודי לי, היינו שאנו מספרים שבחו של הקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא מספר שבח של ישראל. וכן הוא שאנו מניחין תפילין וכתיב בהן שבח של הקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא מניח תפילין שכתוב בהן שבח ישראל... והנה חג המצות נקרא על שבח ישראל. ועיין ברש"י על פסוק ויאפו את הבצק עוגות מצות גו' וגם צדה גו'. ועיין ברש"י מגיד שבחן של ישראל כו', שמפורש בקבלה זכרתי לך כו', עיין שם. ונמצא נקרא חג המצות על שם שבח ישראל שאפו את הבצק עוגות מצות. ולזה בתורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות כביכול השם יתברך מספר שבח של ישראל. ואנו קורין היום טוב בשם פסח על שם שבח השם יתברך ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסחכו', שהוא שבח השם יתברך על דרך הפסוק אני לדודי ודודי לי :

Exodus 12,27. "you will say (answer) 'it is a Passover offering for the Lord, etc.'" We need to examine why when the Torah has called this festival חג המצות, "the festival of unleavened breads," we, the people, are in the habit of calling it first and foremost חג הפסח, a name that does not occur in the Torah at all. In Song of Songs 6,3 we read: אני לדודי ודודי לי, "I alone am my Beloved's and my Beloved is mine." In this verse Solomon describes the relationship between the Jewish people and its G'd and vice versa in the most flattering terms. This is demonstrated by the Jewish people in practice every time they put on phylacteries in which the praises of the Almighty are spelled out on parchment. In the Talmud *B'rachot* 6, we are told that G'd Himself also puts on phylacteries and that the verses contained in His phylacteries contain the praises of His people, the Jewish people... The author quotes *Rashi* on 12,39 where the Torah reports that the unleavened breads of the Israelites actually were baked by the sun while the dough was slung over the women's shoulders. The people's faith in the Lord at that time was demonstrated by their not insisting that they wait in Egypt while their dough would bake into bread so that they would have something to eat while on the way. The term חג המצות, originated at that time. This is one example of how G'd publicises the virtues of the Jewish people. On the other hand, by calling this festival חג הפסח, we, in turn, tell the praises of the Lord Who, at that time, had deliberately passed over the houses of the Jewish people when He killed all the firstborn in Egypt.